

تدوین الگوی تهدیدات امنیتی مسلحانه جمهوری اسلامی ایران

هادی مراد پیری^۱، حسین سلیمی^۲، عبدالحسین شاه حسینی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۵

چکیده

آنچه که به عنوان تهدید واقعی و ملموس برای بقاء نظام و کشور ارزیابی می‌شود، تهدید امنیتی مسلحانه و تجاوز فیزیکی است. که غالباً از طریق شورش، اقدامات تجزیه طلبانه، کودتا، سطوح مختلف درگیری مسلحانه، مداخله نظامی، اشغال کشور و... صورت می‌گیرد. به همین منظور تحقیق حاضر با هدف "ارایه الگوی تهدیدات امنیتی مسلحانه جمهوری اسلامی ایران" انجام و درصدد است ابعاد و مولفه‌های الگوی تهدیدات امنیتی مسلحانه شناسایی نماید. این تحقیق از نظر نوع کاربردی و از نظر روش توصیفی، داده‌های حاصله از مصاحبه‌ها استفاده شده است. برای گردآوری داده‌های موردنیاز از طریق مطالعه و فیش‌برداری اسناد و مدارک، کتب و مقالات موجود، سایت‌های اینترنتی معتبر، مصاحبه نیمه ساختار یافته و توزیع پرسشنامه در بین افراد جامعه نمونه آماری گردآوری شده است. در نهایت الگوی تهدیدات امنیتی مسلحانه در ۴ بعد: زمینه‌ها، شواهد و قرائن بروز تهدیدات؛ نقش سازمان‌های اطلاعاتی در شناسایی تهدیدات امنیتی؛ گروه‌های تهدید کننده و تهدیدات امنیتی مسلحانه و ۱۴ مولفه احصاء گردید.

کلیدواژه‌ها: تهدیدات، ابعاد تهدیدات، تهدیدات امنیتی مسلحانه

۱ - دانشیار و عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام)

۲ - استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام) نویسنده مسئول salimi@gmail.com

۳ - استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه امام حسین (علیه‌السلام)

مقدمه

جهت‌گیری و حرکت دشمنان و معاندین در مقابل ج.ا.ا. و بمنظور براندازی نظام اقدام و حرکت از حوزه نرم به حوزه نیمه سخت و در نهایت سخت یعنی تهدید امنیتی مسلحانه است. در این صورت شناخت اقدامات دشمن در حوزه نرم به عنوان یک اقدام پیشگیرانه لازم و ضروری است و می‌تواند در شناسایی و پیش‌بینی و مقابله و خنثی‌سازی تهدید امنیتی مسلحانه موثر باشد در بدو پیروزی انقلاب اسلامی شیوه و تلاش دشمنان انقلاب اسلامی برای براندازی، استفاده از شیوه سخت و به صورت مسلحانه توسط گروهک‌های معاند، استفاده از شیوه کودتای نظامی و جنگ مسلحانه بود ولی با گذشت زمان و عدم موفقیت از شیوه و قدرت سخت به شیوه نیمه سخت و با رشد و قدرت گرفتن ابزارهای تبلیغ و رسانه شیوه عملیات روانی و استفاده از قدرت نرم در مبارزه با نظام جمهوری اسلامی در اولویت قرار گرفت بطوری که از دهه هشتاد به بعد شیب تمایل به استفاده از قدرت نیمه سخت و قدرت نرم بیشتر شد و در دهه نود و هزار چهارصد حرکت براندازی از شیوه نرم شروع به نیمه‌سخت و در نهایت در صورت موفقیت از قدرت سخت استفاده می‌کنند. لذا برای شناسایی تهدید امنیتی مسلحانه می‌بایست اقدام به شناسایی ابعاد و مولفه‌ها در حوزه قدرت نرم دشمن پرداخت و می‌توان یکی از راه‌ها و زمینه‌های تهدید امنیتی مسلحانه را بررسی روندهای اقدامات و حرکت‌های دشمنان و گروه‌های معاند و مخالف نظام اسلامی در اغتشاشات دو دهه اخیر جستجو کرد لذا تبیین و بررسی تهدیدات امنیتی از شیوه نرم ضروری است به همین دلیل به تهدیدات نرم بیشتر پرداخته می‌شود. از این‌رو، تهدیدها بر علیه جمهوری اسلامی در ابعاد مختلف سیاسی، نظامی امنیتی، فرهنگی اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی بطور مستمر به شیوه‌های مختلف وجود داشته است و در مواردی به تهدید امنیتی مسلحانه منجر گردیده است. مسأله مهمی که در مورد تهدیدات باید مد نظر باشد این است که تهدیدات چه موقعی به یک موضوع امنیتی تبدیل‌گشته و میزان جدی بودن آن چقدر است. آنچه مسلم است پیروزی یا شکست در مقابله با انواع تهدیدات نیاز به طرح‌ریزی، سازماندهی و برنامه‌ریزی‌های دقیق دارد. بعنوان نمونه: اینکه چگونه و با چه ساختاری باید پیش‌بینی، پیشگیری و مقابله کنیم نمی‌تواند تابعی از شرایط و اتفاقات حین وقوع باشد. یعنی نمی‌توان منتظر بود تا پس از وقوع تهدیدات به فکر واکنش افتاد و در آن زمان دست به اقدام زد، بلکه باید برای مواجه شدن با مجموعه‌ای از حوادث و تهدیدات غیرقابل پیش‌بینی در آینده، از قبل آماده شد. یعنی سازمان‌های نیروهای مسلح باید با انجام برآوردهای

دقیق و واقعی از تهدیدات آینده، به گونه‌ای سازماندهی شوند و ساختارهای آنها به نحوی شکل گیرد که بیشترین تناسب و مطابقت را برای مقابله با تهدیدات مسلحانه امنیتی داشته باشند. دغدغه اصلی محقق این است که الگوی تهدیدات امنیتی مسلحانه با ویژگی‌های ابعاد و مولفه به روش علمی و پژوهشی شناسایی نگردیده است. از این رو برای پیشگیری و مقابله با تهدیدات امنیتی مسلحانه؛ الگوی تهدیدات امنیتی مسلحانه از طریق مطالعه علمی و استفاده از تجارب مسئولین اطلاعاتی و امنیتی مورد شناسایی تا در شرایط بحرانی مورد استفاده قرار گیرد. از این رو تدوین الگوی تهدیدات امنیتی مسلحانه، مسئله اصلی تحقیق می باشد.

مبانی نظری

تحقیقات مرتبط با موضوع تحقیق که قبل از انجام مورد مطالعه و بهره‌برداری گردیده است به شرح ذیل می باشد:

- حسینی، سیدمهدی، (۱۴۰۰)، پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در استان سیستان و بلوچستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی - پژوهشکده جنگ‌های نامنظم و توسعه پدافند داخلی شهید سپهبد صیاد شیرازی انجام شده است.

- احمدی، سید مرتضی، (۱۴۰۰)، پژوهشی تحت عنوان "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در تهران در بازه زمانی بدو انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۹۸." در پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی - پژوهشکده جنگ‌های نامنظم و توسعه پدافند داخلی شهید سپهبد صیاد شیرازی انجام شده است.

هدایت مشرقی، (۱۳۸۷)، پژوهشی تحت عنوان "احصاء تهدیدها و آسیب پذیری‌های امنیتی بسیجیان و ارائه راهکارهای پیشگیری" در دانشکده امام هادی (ع) ساحفاسا، با هدف احصاء نمودن تهدیدها و آسیب‌پذیری‌های امنیتی بسیجیان و ارائه راهکارهای پیشگیری و مقابله انجام و در این تحقیق تهدیدها و آسیب‌پذیری‌ها اولویت‌بندی شده در پایان نیز راهکارهایی در سه حوزه اقدامات مشترک فرماندهی، حفاظت اطلاعات و نمایندگی ولی‌فقیه در نیروی مقاومت بسیج، اقدامات پیشگیرانه و مقابله با آن ارائه شده است. از مجموع پژوهش‌های مرتبط با موضوع که در این حوزه احصاء گردید. به نقاط مشترک، تفاوت و نوآوری تحقیق اشاره می‌شود:

تشابه‌ها: در ابعاد محتوایی پژوهش‌ها: همه پژوهش‌ها به تهدیدات در ابعاد مختلف بر علیه ج.ا.ا در طول حیات طیب‌هاش اشاره کرده‌اند و نیز نقش امامین انقلاب در خنثی‌سازی و مقابله با آنها اذعان نموده‌اند.

تفاوت‌ها: در بررسی پیشینه تحقیقات منطبق با موضوع پژوهش یافت نشد و در محتوای پژوهش‌های مرتبط نیز با اینکه به برخی از تهدیدات در سطح مسلحانه پرداخته‌اند ولی الگویی که در آن به شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه مرتبط باشد اشاره نشده است.

نقاط مغفول مانده: شناسایی ابعاد و مولفه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه که از نوآوری این تحقیق است.

الگو: واژه الگو، انگاره، شکل و نمونه، قالب، طرح، منوال و نقش در نظر گرفته می‌شود. در تعریفی ساده از الگو می‌توان گفت الگو یا مدل، نمایش نظری و ساده‌شده از جهان واقعی می‌باشد. (دهقان، ۱۳۸۶، ۶۵). اصطلاح الگو را انسان‌شناسان، حداقل از سال ۱۸۷۱ به مفهومی چندجانبه به کار برده‌اند. این کاربرد آزاد تاکنون ادامه دارد. بر همین مبنا از الگو، گاه در توجه به کیفیت‌های رفتاری، الگوهای آرمانی و رفتاری و گاه در توجه به اصول فرهنگ‌ها یاد شده است. (گولد، ۱۳۷۶: ۹۱)

تهدیدات: لغت‌نامه‌های معتبر بین‌المللی از تهدید تعاریف کمابیش مشابهی ارائه داده‌اند. لغت‌نامه «وبستر» برای تهدید دو تعریف ارائه داده است: نخست تهدید را بیان و آن را ابراز قصد آسیب رساندن، نابودی یا تنبیه کردن دیگران از روی انتقام یا ارعاب می‌داند و در تعریف دوم آن را نشان دادن خطر، آسیب و شرارت قریب‌الوقوع مانند جنگ تعریف کرده است.

تهدید مفهومی انتزاعی است که درهم تنیدگی عمیقی با مفهوم امنیت ملی دارد. بحث امنیت و امنیت ملی همراه با موضوع تهدید است و همچنین نمی‌توان از تهدید صحبت به میان آورد، ولی امنیت ملی و تأثیر آن را نادیده گرفت. به دلیل انتزاعی بودن مفهوم تهدید، تعریف تصمیم‌گیرندگان و مردم هر کشور از امنیت، برگرفته از درک آنها از تهدید است (عصاریان‌نژاد، ۱۳۸۸: ۱۵).

تهدیدات امنیتی مسلحانه: تجاوز فیزیکی و مسلحانه است. که غالباً از طریق شورش، اقدامات تجزیه‌طلبانه، کودتا، استمرار عملیات تروریستی (انتحاری، بمب گذاری، ترور و خرابکاری)

سطوح مختلف درگیری‌های مسلحانه، مداخله نظامی و اشغال کشور و... صورت می‌گیرد و اهداف آن تضعیف و از بین بردن امنیتی ملی و در نهایت فرو پاشی نظام سیاسی است. تهدیدات امنیتی مسلحانه اشکال مختلفی دارد که هر کدام از آنها نسبت به دیگری با شدت متفاوتی امنیت ملی کشورها را به خطر می‌اندازند. شورش، تجزیه طلبی، شرارت‌های داخلی، کودتا، براندازی، سطوح مختلف جنگ، مداخله نظامی نیروهای خارجی و... طیف وسیعی از تهدیدات امنیتی مسلحانه را شامل می‌شوند.

نیروهای مسلح ج.ا.ا.: شامل ستاد کل نیروهای مسلح، آجا، سپاه، فراجا و ودجا می‌شود.

تعریف نظری ابعاد: ابعاد به عنوان نظام نظری روابط به هم پیوسته‌ای است که برای تشریح پدیده‌های اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی، سازمانی به کار می‌رود. (خلیلی، ۱۳۸۶، ۵)

تعریف نظری مولفه: نمونه‌ای ذهنی و انسجام یافته از اجزا و عناصر تشکیل‌دهنده یک پدیده راهبردی و چگونگی روابط آن اجزا با یکدیگر می‌باشد. (سلمانی، ۱۳۸۸، ۱۵)

تعریف عملیاتی ابعاد و مولفه‌ها: ابعاد، مولفه‌ها، تشکیل دهنده اصلی یک سیستم که با هم در ارتباط بوده که رسالت، اهداف و مأموریت آن سیستم را تأمین می‌کند. در اینجا بدست آوردن ابعاد، مولفه‌ها تهدیدات امنیتی مسلحانه از طریق مطالعه علمی و مصاحبه می‌باشد.

شناسایی تهدید امنیتی: دیدگاه اول؛ شناسایی تهدید براساس معرفی تهدید یا اعلام تهدید به عمل می‌آید. این نگاه تهدید را کارکردی می‌داند، به این معنا که وقتی پدیده یا موضوعی به عنوان پدیده امنیتی شناسایی می‌شود، حتماً ضرورتی وجود داشته است و این ضرورت می‌تواند ربطی به واقعیت‌های عینی تهدید نداشته باشد. بنابراین، نیازی به استدلال درخصوص واقعی بودن تهدید نیست، لذا در این چارچوب، مفهوم تهدید در قالب آنچه مردم یا بازیگران به طور آگاهانه در مورد آن فکر می‌کنند، قرار نمی‌گیرد، بلکه بستگی به این دارد که آنها چگونه آن را به گونه‌ای ضمنی یا صریح در برخی موارد استفاده کرده و در برخی موارد استفاده نمی‌کنند. (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۵: ۴۹۷)

دیدگاه دوم در شناسایی تهدید، دیدگاه کشف تهدید است که فرایندی کارشناسی و مبتنی بر روش‌های تحلیل و مطالعات پژوهشی و برآوردهای اطلاعاتی و امنیتی است. بنابراین، در شناسایی تهدید، بازیگران تصمیم‌ساز امنیتی نقش مهمی را ایفا می‌کنند. براین اساس وجود یا عدم وجود تهدید امنیتی، به علت اهمیت و تأثیر آن بر امنیت ملی یک کشور، باید با اطلاعات و

شواهد و نیز استدلال متقن، مورد تأیید قرار گیرد. این رویکرد، حق شناسایی تهدید را فقط مختص بازیگر امنیتی ساز نمی‌داند و نیز شناسایی تهدید به صورت اعلام و معرفی را، ناکارآمد و به تنهایی فاقد ارزش می‌داند. (عبدالله‌خانی، ۱۳۸۵: ۱۰۷-۱۰۶)

تهدیدهای امنیتی محیط دفاعی - امنیتی: بر اساس نگرش واقع‌گرایی سیاست بین‌الملل، هر دولت دارای دو محیط دفاعی - امنیتی داخلی و خارجی است که تفاوتی اساسی میان این دو وجود دارد. برخلاف محیط داخلی که دارای ساختاری سلسله‌مراتبی، برخوردار از تقسیم منطقی وظایف و کارکردها و توزیع نسبتاً عادلانه و مقبول قدرت است، در محیط بین‌الملل این‌گونه نبوده و ساختار آن بر اساس چینش افقی واحدها (غیر سلسله‌مراتبی)، تشابه وظایف و کارکرد آن‌ها و توزیع نامناسب قدرت میان دولت‌ها است. بر این اساس، نوعی هرج‌ومرج و عدم اطمینان وجود دارد که در آن اولویت اصلی همه‌ی دولت‌ها، حفظ بقا در آن وضعیت است و به خاطر عدم تعادل قدرت میان آن‌ها، قطب‌بندی قدرت ایجاد می‌شود. (کرمی، ۱۳۸۱: ۹۵)

ائتلاف‌های منطقه‌ای در محیط دفاعی - امنیتی: این ساختار چیزی نیست جز این‌که هر دولت در درجه‌ی نخست به قدرت خود تکیه کند و بعد برای تضمین بقای خود در قبال دول قدرتمندتر، به اتحاد و ائتلاف روی آورد. از این‌رو، همه‌ی دولت‌ها به‌طور طبیعی نگاهشان به محیط دفاعی - امنیتی بین‌المللی بدبینانه و نامطمئن است؛ چراکه به خاطر تغییر وضعیت قدرت دولت‌ها در داخل و خارج، موازنه‌ای که از اتحادهای نظامی ایجاد می‌شود، پایدار نخواهد ماند و هرآن ممکن است بر اثر به هم خوردن موازنه‌ی قدرت، امنیت آن‌ها در معرض آسیب جدی قرار گیرد. (کرمی، ۱۳۸۱: ۹۶)

قدرت‌طلبی قدرت‌ها در محیط دفاعی - امنیتی: با وجود تلاش‌هایی که برای کاهش وضعیت هرج‌ومرج گونه‌ی نظام بین‌المللی در قالب اندیشه‌ها، ایده‌ها و توافقات میان دول صورت گرفته و نتیجه‌ی آن در جامعه‌ی ملل، سازمان ملل متحد و چارچوب نظام امنیت جمعی جلوه‌گر شده است، اما هنوز هم مؤلفه‌های قدرت محور از نقش نافذتری در مقایسه با دیگر سازوکارهای بین‌المللی برخوردار هستند و داور نهایی کمابیش قدرت باقی‌مانده است. هرچند که فاصله‌ی زیادی از وضعیت کاملاً هرج‌ومرج گونه‌ی قرون گذشته ایجادشده، اما تا تشکیل واقعی یک «جامعه‌ی بین‌المللی» که شباهتی درخور «جامعه‌ی داخلی» داشته باشد، راه درازی

در پیش است. تنها در سطح برخی مناطق همچون اروپا و یا جنوب شرقی آسیاست که به تدریج امیدها بر بیم‌ها غلبه می‌کنند. (کرمی، ۱۳۸۱: ۹۶)

قدرت محوری دولت‌ها در محیط دفاعی - امنیتی: یکی از عوامل که بر نوع نگاه دولت‌ها به محیط بین‌المللی تأثیری زیادی دارد، گفتمان حاکم بر هر دولت است و البته همواره گفتمان‌های مختلف ممکن است، وجود داشته باشد، اما معمولاً یکی از آن‌ها به‌عنوان گفتمان غالب، سیاست‌های دفاعی - امنیتی می‌شود. گفتمان‌ها خود محصول تعاملات داخلی و خارجی در گذر تاریخ هستند و بر اساس پیشینه‌ی تاریخی امنیت ممکن است دارای نگاهی شدیداً قدرت‌محور و واقع‌گرایانه یا اشکال تعدیل‌یافته‌تری باشند؛ اما معمولاً بیشتر دولت‌ها در میانه‌های این طیف قرار می‌گیرند؛ چراکه وجود برخی نهادهای بین‌المللی، تثبیت مرزهای بین‌المللی دربردارنده‌ی ساختاری است که بر اساس آن هم قطب‌بندی قدرت‌ها صورت می‌گیرد، هم اتحادها شکل می‌گیرند و هم تهدیدات بروز می‌کنند. البته این وضعیت برای دولت‌های مختلف ممکن است در قالب لایه‌های متفاوتی درک شود که این موضوع به گستره‌ی منافع ملی آن کشور (محدود یا گسترده) و گفتمان‌های حاکم بر امنیت ملی و سیاست خارجی آن برمی‌گردد. (کرمی، ۱۳۸۱: ۹۶)

موازنه‌ی قدرت در محیط دفاعی - امنیتی: محیط دفاعی - امنیتی تعامل عوامل متعددی است که در مجموع، ساختار و موازنه‌ی قدرت را شکل می‌دهد. این محیط هم عوامل قدرت و ضعف، تهدید و فرصت یک کشور را تعیین می‌کند و هم از آن کشور به‌شدت تأثیر می‌پذیرد. در نظام بین‌المللی کنونی، محیط دفاعی - امنیتی کل نظام و محیط دفاعی - امنیتی هر کشور ویژگی‌هایی دارد که برای شناخت محیط دفاعی - امنیتی باید این ویژگی‌ها را شناخت. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از: (Yarger, ۲۰۰۸: ۶۶-۷۶)

محیط دفاعی - امنیتی: محیط دفاعی - امنیتی تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که این عوامل خود دارای پیچیدگی زیادی هستند و در نتیجه، محیط دفاعی - امنیتی بسیار پیچیده است.

تغییر و عدم ثبات؛ وضعیت‌ها در محیط راهبردی پایا، جامد و همیشگی نیستند، آن‌ها به راحتی تغییر شکل می‌دهند.

غیرخطی بودن محیط دفاعی - امنیتی؛ شاید به دلیل عوامل پیشین، تحولات در محیط دفاعی - امنیتی همانند معادلات جبری خطی نیست که با افزایش یک مسئله یا وارد کردن یک عامل، به راحتی نتیجه‌ی مشخصی حاصل شود، معادلات مشخص و کاملاً قابل پیش‌بینی نیست.

غیرقابل پیش‌بینی بودن محیط دفاعی-امنیتی؛ دخیل بودن عوامل مختلف در محیط راهبردی، این محیط را غیرقابل پیش‌بینی می‌کند.

اثر پروانه‌ای محیط دفاعی - امنیتی؛ این نام از یک پدیده‌ی هواشناسی گرفته شده است. در هواشناسی گاه یک عامل کوچک تأثیرات بسیار زیادی در آب‌وهوای مناطق دیگر بر جای می‌گذارد. در نتیجه بسیاری از پیش‌بینی‌ها اشتباه می‌شود، چون تأثیر آن عامل نه‌چندان مهم را در نظر نگرفته بودند. در مسائل محیط دفاعی - امنیتی منطقه‌ای نیز تا حدی همین‌طور است. علاوه بر ویژگی‌های پیش‌گفته، می‌توان موارد مهم دیگری را نیز نام برد که در محیط دفاعی - امنیتی هر کشور مؤثر هستند. از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به این عوامل اشاره کرد: «معطوف به آینده بودن تأثیر متقابل و مداوم محیط داخلی و خارجی». (زروندی، ۱۳۹۱: ۳۶)

مدل مفهومی:

تشریح مدل مفهومی تهدیدات امنیتی مسلحانه: برای شناسایی تهدیدهای امنیتی مسلحانه می‌بایست به همه ابعاد، زمینه‌های بروز تهدید، گروه‌ها و سازمان‌های تهدید کننده، انواع تهدیدات امنیتی و نقش سازمان‌های اطلاعاتی در پیش‌گیری و مقابله و چگونگی عملی شدن تهدیدهای امنیتی مسلحانه توجه کرد، برابر بررسی‌های به عمل آمده از طریق اسناد و مدارک و سیر تکامل انقلاب اسلامی و جهت‌گیری‌های دشمنان و معاندین و گروه‌های ضد انقلاب مسلح و استفاده از تجارب، نظر و تخصص مسئولین سازمان‌های اطلاعاتی به مدل مفهومی ابعاد تهدید امنیتی مسلحانه تشکیل شده از چهار بعد، چهارده مولفه، برای شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه در مرحله اول اقدام به شناسایی ابعاد و مولفه‌های حوزه‌های مختلف که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی مورد استفاده دشمنان داخلی و خارجی قرار گرفته، پرداخته شده است و از بررسی روند اقدامات و حرکت‌های دشمنان و گروه‌های معاند و مخالف نظام اسلامی در طول حیات نظام اسلامی در ابعاد مختلف و روش‌های بکار گرفته شده دو دهه اخیر بدست آمده است، از جمله اقدامات آنها مداومت و استمرار در تضعیف پایه‌های اعتقادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، امنیتی و نظامی مردم ایران به منظور جدا نمودن مهمترین پشتوانه نظام اسلامی یعنی مردم از نظام و تهی کردن نظام اسلامی از نظر محتوا تا بتوانند به اهداف خودشان یعنی براندازی دست پیدا کنند که مجموعه اقدامات شامل تهدیدات سخت، نیمه سخت، نرم و ترکیبی است. زیرا تهدید امنیتی مسلحانه یکباره بروز و ظهور پیدا نمی‌کند بلکه در مرحله اول ممکن است از یک نارضایتی شروع شود، اگر آن نارضایتی را بموقع درمان و یا به‌موقع پاسخ داده نشود شیوع پیدا کرده و به یک مسئله سیاسی ارتقاء پیدا می‌کند و اگر در این مرحله هم به آن پرداخته نشود به مسئله امنیتی تبدیل می‌شود که در این مرحله با توجه به زمینه‌های به وجود آمده و تلاش دشمنان و همراهی نیروهای داخلی‌شان و موج سواری آنها که در اغتشاشات دهه گذشته شاهد بودیم به شیوه سخت و مسلحانه تبدیل می‌شوند، لذا شناخت زمینه‌های بروز تهدیدهای امنیتی برای کنترل و مدیریت آنها بسیار ضروری است زیرا در صورت شناسایی زمینه‌های تهدید می‌توان در پیشگیری و مقابله با آنها آگاهانه عمل نمود براین اساس در این مدل به ابعاد و عوامل مختلف شناسایی تهدیدهای امنیتی مسلحانه از جمله گروه‌های تهدید کننده، انواع تهدیدات امنیتی، شواهد، قرائن و زمینه‌های تهدیدات و نقش

سازمان‌های اطلاعاتی و مولفه‌ها و شاخص‌های آنها توجه شده است تا در پیش بینی و پیشگیری بروز تهدیدات امنیتی مسلحانه در زمان مناسب غافلگیری به وجود نیاید.

روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر نوع در دسته تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای قرار دارد، زیرا از یکسو موجب افزایش دانش موجود نسبت به موضوع تحقیق و از سوی دیگر توسعه و تعمیم نتایج به حوزه‌های مشابه خواهد شد، لذا تحقیق توسعه‌ای است و از آن جهت که نتایج تحقیق مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان کشوری و لشکری قرار خواهد گرفت، در دسته تحقیقات کاربردی نیز قرار می‌گیرد. در این تحقیق، پژوهشگر ابتدا با روش‌های اسنادی و کتابخانه‌ای صرفاً آنچه را که وجود دارد مورد مطالعه قرار داده و پس از گردآوری داده‌ها به صورت کیفی با توصیف عینی، واقعی و منظم آن‌ها را در قالب گزاره‌های مشخص تنظیم و سپس برای تطبیق اطلاعات گردآوری شده با وضعیت و شرایط خاص کشور و به کارگیری آن‌ها در شناسایی تهدیدهای امنیتی مسلحانه در کشور با انجام مصاحبه با مدیران و مسئولین سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی و استفاده از تجارب عملی آنها در طول حیات مقدس جمهوری اسلامی و با استفاده از خبرگان نسبت به تعیین میزان اهمیت هر کدام از شاخص‌ها با طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت، نتایج به دست آمده و اطلاعات گردآوری شده به صورت کیفی و کمی تحلیل آماری شده و با روش توصیفی و تبیینی به نتیجه‌گیری پرداخته است. به همین لحاظ این تحقیق از نظر روش تحلیل داده‌ها بارویکرد تحلیلی آمیخته (کمی و کیفی) اجرا شده است.

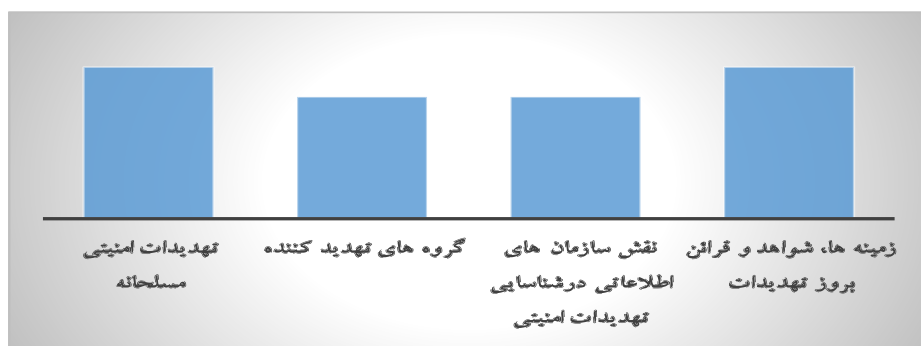
تجزیه و تحلیل و یافته‌های تحقیق

تجزیه و تحلیل نتایج به دست آمده از مطالعه کتابخانه‌ای، مصاحبه با مسئولین اطلاعاتی و اخذ نظر خبرگان؛ بر اساس مبانی نظری تحقیق و همچنین نتیجه نشست خبرگی و مصاحبه با صاحب نظران در خصوص ابعاد و مولفه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه ۴ بعد شامل: زمینه‌ها، شواهد و قرائن بروز تهدیدات؛ نقش سازمان‌های اطلاعاتی در شناسایی تهدیدات امنیتی؛ گروه‌های تهدید کننده و تهدیدات امنیتی مسلحانه و ۱۴ مولفه شامل: کاهش قدرت ملی؛ تهدید نیمه سخت؛ تهدیدات ترکیبی؛ گسترش ناامنی داخلی؛ سلاح و مهمات غیر مجاز؛ ابزارهای تهدید؛ گروه‌های معاند و مسلح؛ مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان؛ گروه‌های مسلح کردی؛ آسیب‌پذیری‌ها؛ نقش‌شناختی؛ نقش‌نظارتی؛ نقش اجرایی و نفوذ در ارکان نظام و ترسیم نمودار

بر اساس طیف لیکرت میزان اهمیت از ۱ تا ۵ ارزش گذاری شد، ۵ بالاترین و ۱ پایین ترین ارزش فرض و تاثیرگذاری نتایج زیر بدست آمد.

اهداف فرعی	ادبیات	مصاحبه‌ها	خبرگی	میزان اهمیت
ابعاد تهدیدات امنیتی مسلحانه	زمینه‌ها، شواهد و قرائن	زمینه‌ها، شواهد و قرائن	زمینه‌ها، شواهد و قرائن بروز تهدیدات	۵
	نقش سازمان‌های اطلاعاتی	نقش سازمان‌های اطلاعاتی	نقش سازمان‌های اطلاعاتی تهدیدات امنیتی	۴
	گروه‌های تهدید کننده	گروه‌های تهدید کننده	گروه‌های تهدید کننده	۴
	تهدیدات امنیتی مسلحانه	تهدیدات امنیتی مسلحانه	تهدیدات امنیتی مسلحانه	۵

جدول ۱- ابعاد تهدیدات امنیتی مسلحانه

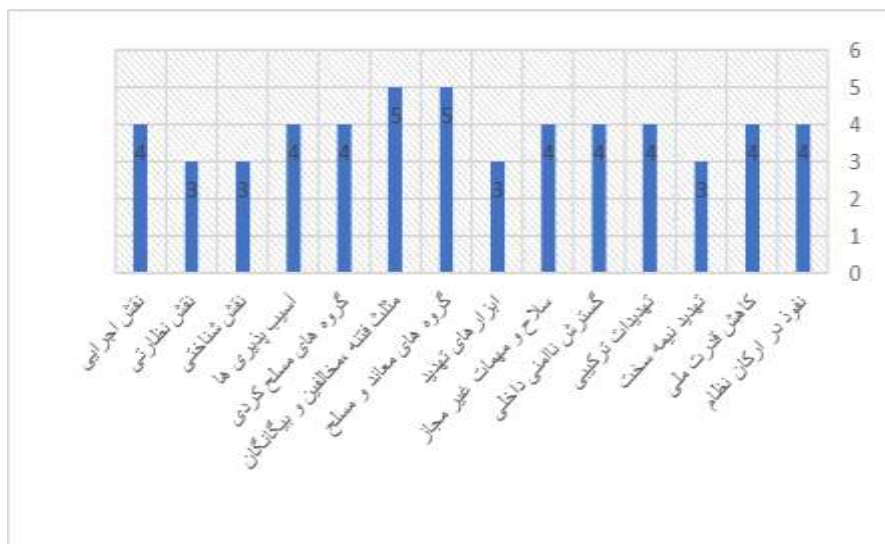

نمودار ۱- ابعاد تهدیدات امنیتی مسلحانه

بر اساس مبانی نظری تحقیق و همچنین نتیجه نشست خبرگی و مصاحبه با صاحب نظران ابعاد زمینه‌های بروز تهدیدات امنیتی مسلحانه و تهدیدهای مسلحانه ابعادی هستند که در وقوع تهدید امنیتی مسلحانه در حد خیلی زیاد موثر هستند و می‌بایست شاخص‌های این دو بعد همیشه مورد پایش و رصد اطلاعاتی باشد.

اهداف فرعی	ادبیات	مصاحبه‌ها	خبرگی	میزان اهمیت
مولفه‌های تهدیدات امنیتی مسلحانه	نفوذ در ارکان نظام	نفوذ در ارکان نظام	نفوذ در ارکان نظام	۴
	کاهش قدرت ملی	کاهش قدرت ملی	کاهش قدرت ملی	۴
	تهدید نیمه سخت	تهدید نیمه سخت	تهدید نیمه سخت	۳
	تهدیدات ترکیبی	تهدیدات ترکیبی	تهدیدات ترکیبی	۴
	گسترش ناامنی داخلی	گسترش ناامنی داخلی	گسترش ناامنی داخلی	۴
	سلاح و مهمات غیر مجاز	سلاح و مهمات غیر مجاز	سلاح و مهمات غیر مجاز	۴
	ابزارهای تهدید	ابزارهای تهدید	ابزارهای تهدید	۳
	گروه‌های معاند و مسلح	گروه‌های معاند و مسلح	گروه‌های معاند و مسلح	۵
	هم‌پنداری، مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان	مثلث فتنه ،مخالفین و بیگانگان	مثلث فتنه ،مخالفین و بیگانگان	۵
	تحرك گروه‌های مسلح کردی	گروه‌های مسلح کردی	گروه‌های مسلح کردی	۴
	آسیب‌پذیری‌ها	آسیب‌پذیری‌ها	آسیب‌پذیری‌ها	۴
	نقش شناختی	نقش شناختی	نقش شناختی	۳
	نقش نظارتی	نقش نظارتی	نقش نظارتی	۳
	نقش اجرایی	نقش اجرایی	نقش اجرایی	۴

جدول ۲- مولفه‌های تهدیدهای امنیتی مسلحانه

نمودار ۲: مولفه های تهدیدهای امنیتی مسلحانه

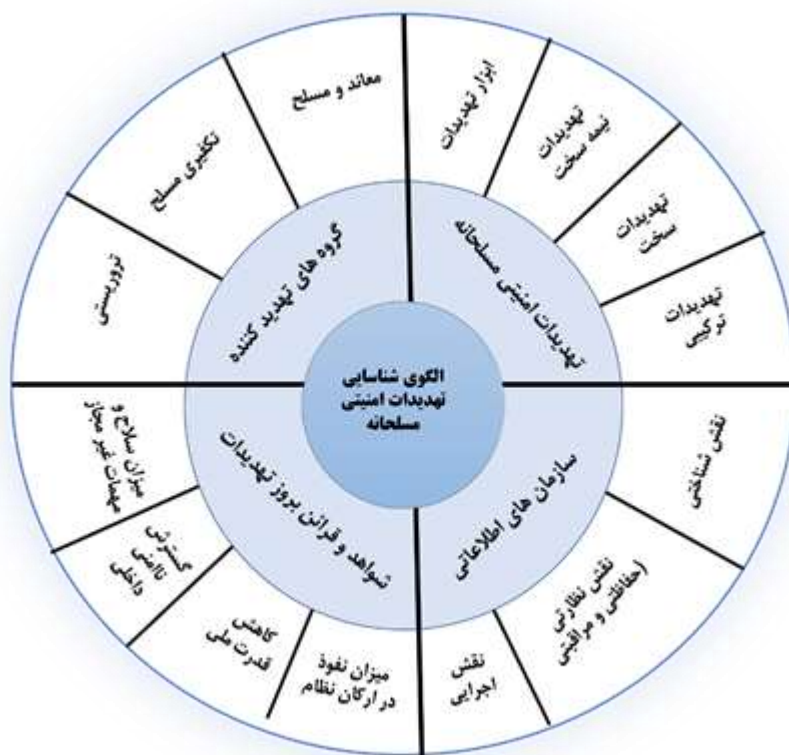
بر اساس نظر خبرگی و میزان اهمیت مولفه های گروه های معاند مسلح، مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان که در حد خیلی زیاد ارزیابی شده بیشترین تاثیر را در بین مولفه های دیگر در وقوع تهدید امنیتی مسلحانه دارند.

نتیجه گیری

گروهک های ضدانقلاب و تروریستی با پشتیبانی دشمنان خارجی و عوامل داخلی مترصد انجام اقدام های عملیاتی مسلحانه علیه منافع ملی، نیروهای مسلح و ترور مردم و ایجاد ناامنی بمنظور تضعیف و براندازی نظام اسلامی هستند و اقدام های خود را در راستای عملی کردن این اهداف با انجام تبلیغات و زمینه سازی مناسب به منظور جلب نظر معترضین و مخالفین انجام می دهند و در زمان تجمع های اعتراض آمیز مردمی، در راستای اهداف خود بر تجمعات معترضان موج سواری می کنند. به همین دلیل، لازم است با هوشمندی نسبت به شناسایی و پیش بینی و کشف زمینه های تهدیدات امنیتی مسلحانه از عملی شدن آن پیشگیری نمود و با بکارگیری ترکیبی از رویکردهای نرم، نیمه سخت، ترکیبی به صورت هم زمان و با در نظر گرفتن اولویت های خاص واقتصادی برای تأمین امنیت اقدام کرد. یکی از راه کارها، روشنگری برای مردم و جداسازی صفوف مردم و اقدام های اعتراضی آن ها و جلوگیری از سوء استفاده گروهک های تروریست، ضد انقلاب و اشرار و عوامل بیگانگان از خواسته های بجای مردم است.

ابعاد، تهدیدات امنیتی مسلحانه: زمینه‌ها، شواهد و قرائن بروز تهدیدات؛ نقش سازمان‌های اطلاعاتی در شناسایی تهدیدات امنیتی؛ گروه‌های تهدیدکننده و تهدیدات امنیتی مسلحانه مولفه‌های، تهدیدات امنیتی مسلحانه شامل: کاهش قدرت ملی؛ تهدید نیمه سخت؛ تهدیدات ترکیبی؛ گسترش ناامنی داخلی؛ سلاح و مهمات غیر مجاز؛ ابزارهای تهدید؛ گروه‌های معاند و مسلح؛ مثلث فتنه، مخالفین و بیگانگان؛ گروه‌های مسلح کردی؛ آسیب‌پذیری‌ها؛ نقش شناختی؛ نقش نظارتی؛ نقش اجرایی و نفوذ در ارکان نظام.

در نهایت الگوی تهدیدات امنیتی مسلحانه با چندین جلسه خبرگی با کارشناسانی با تجربه به شرح زیر احصاء گردید:

ملاحظات: هیچ پدیده‌ای قبل از سیاسی شدن، امنیتی نمی‌شود، همانگونه که هیچ پدیده‌ای قبل از اجتماعی شدن، سیاسی نمی‌شود به عبارت دیگر همه پدیده‌ها دارای دوره‌ای برای

امنیتی شدن هستند برای مثال دانشگاه و دانشجو یک پدیده و تشکل دانشجویی یک پدیده سیاسی می باشد زمانی که این فعالیت حوزه حاکمیت را به چالش کشد پدیده امنیتی خواهد شد. پدیده سیاسی وقتی امنیتی شد به شکل های مختلف موضوع امنیتی، مسأله امنیتی، مشکل امنیتی، معضل امنیتی، خطر امنیتی، بحث امنیتی و در نهایت به شکل بحران امنیتی و مسلحانه بروز و ظهور پیدا می کند. از سوی دیگر نسبت به موضوعات امنیتی حساسیت بیشتر در مقایسه با پدیده امنیتی وجود دارد وقتی موضوع امنیتی گسترش یابد به مسأله امنیتی تبدیل می شود و با افزایش حساسیت و شیوع، مسأله امنیتی به مشکل امنیتی تبدیل می شود این سطوح حساسیت به همان میزان افزایش می یابد تا به شفاف ترین حالت تهدید یعنی بحران و اقدام مسلحانه منتهی خواهد شد.

پیشنهادهای

سازمان های اطلاعاتی و امنیتی به منظور افزایش میزان اشراف اطلاعات در جهت شناسایی تهدیدات امنیتی مسلحانه که توسط گروهک های ضدانقلاب، تروریست و اشرار مسلح در داخل و کشورهای همسایه برنامه ریزی می کنند، لازم است با استفاده از تجهیزات فنی، نیروهای متخصص، زیرساخت و توسعه شبکه عوامل و منابع نسبت به دستگیری یا انهدام کامل آنها اقدام نمایند.

منابع

- احمدی، سیدمرتضی، (۱۴۰۰). "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در تهران در بازه زمانی بدو انقلاب اسلامی تا سال ۱۳۹۸" پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی.
- افتخاری، اصغر، (۱۳۹۰). «برآورد نظامی تهدید»، تهران، نشر دانشگاه عالی دفاع ملی.
- دانشکده امام هادی (ع) ساحفاسا، همایش دفتر عمومی حفاظت اطلاعات ستاد کل، "تدوین الگوی واحد سنجش تهدیدات و آسیب‌های نیروهای مسلح"
- حسینی، سیدمهدی، (۱۴۰۰). "راهبردهای جمهوری اسلامی ایران در مقابله با ضد انقلاب مسلح در استان سیستان و بلوچستان از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۹۸." پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس شهید سپهبد پاسدار حاج قاسم سلیمانی -
- خلیلی شورینی، سیاوش، (۱۳۹۱). «روش‌های پژوهش آمیخته»، تهران، نشر یادواره کتاب.
- زروندی، مهدی، (۱۳۹۲). «شیوه‌های پیشگیری و پرهیز از جنگ در توسعه‌ی محیط دفاعی - امنیتی جمهوری اسلامی ایران»، مجله‌ی سیاست دفاعی، سال بیست و یکم، شماره ۸۲.
- عبدالله خانی، علی، (۱۳۸۶). «تهدیدات و امنیت ملی»، تهران، نشر موسسه ابرار معاصر.
- عبدالله خانی، علی، (۱۳۸۶). رویکردها و طرح‌های آمریکایی درباره ایران. انتشارات ابرار معاصر - تهران
- عصاریان‌نژاد، حسین، (۱۳۸۸-۱۳۹۴). «تقریرات درس روش‌شناسی محیط دفاعی - امنیتی»، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- کرمی، جهانگیر، (۱۳۸۴). «محیط دفاعی - امنیتی خاورمیانه و سیاست دفاعی ج.ا.ایران»، فصلنامه سیاست دفاعی، شماره‌های ۵۳ و ۵۲.
- هدایت مشرقی، دانشکده امام‌هادی (ع) ساحفاسا، (۱۳۸۷). "احصاء تهدیدها و آسیب‌پذیری‌های امنیتی بسیجیان و ارائه راهکارهای پیشگیری"

